

Asia: VN/2062/2020

Lukiodiplomiselvitys 2020

Vastaajaa koskevat perustiedot

Vastaatteko

f) korkeakoulutuksen järjestäjän roolissa

A) Luvussa 2 on kuvattu lukiodiplomit osana nykyistä lukiokoulutusta

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

2) Vastaavat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukiodiplominen suorittaneiden opiskelijoiden lukumäärä ei välttämättä anna totuudenmukaista kuvaa lukiokurssien järjestämisestä eikä niiden tarpeellisuudesta. Esimerkiksi yksittäisiä kurseja on voitu suorittaa enemmän tai kokonaisen diplomin suorittamiseen ei ole motivaatiota, kun diplomien hyödynnettävyys jatko-opinoissa on heikko.

Taidon ja taiteen erityisnäyttöjä antavat joka tapauksessa erityistä harrastuneisuutta omaavat opiskelijat, joita ei ole suurin määrin. Silloin ei suoritettujen lukiodiplomien määränkään tulisi olla olennainen asia, vaan pikemminkin jokaisen yksittäisenkin diplomityön laadun sekä sen, että on mahdollisuus antaa erityinen näyttö osaamisestaan aineessa, jota kaikki eivät harrasta tai hallitse yhtä hyvin.

B) Luvussa 3 on kuvattu lukiodiplomien saavutettavuutta ja yhdenvertaisuuden toteutumista

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

1) Vastaavat täysin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

C) Luvussa 4 on kuvattu lukiodiplomien arvioinnin nykytila ja kehittäminen

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukiodiplomin kehittämisessä arvioinnin kehittäminen keskeinen osa-alue ja se tulee tehdä yhteistyössä yliopistojen ko. tiedealan kanssa. Kansallisen, yhteisen, täsmällisesti määritellyn arviointiasteikon kehittäminen lukiodiplomeille onkin hyvä ja välttämätön asia, mikäli lukiodiplomeja halutaan oikeasti nostaa arvostukseltaan ylioppilaskirjoituksissa kirjoitettavien oppiaineiden rinnalle, osaksi ylioppilastutkinnon viittä oppiainetta ja jopa korkeakoulujen valintoihin. Jos luodaan valtakunnallinen ja yhtenäinen arviointiasteikko, se tulisi luoda kaikkia ajatellen lukiolaisia, joilla on erityistä harrastuneisuutta diplominsa oppiaineessa - lähtökohtana ei voi olla erityislukioiden opiskelijoiden taso. Lukiolaisen oikeusturva edellyttää, että arviointiasteikko on selkeä ja läpinäkyvä, jotta lukion aineenopettaja pystyy omassa oppiaineessaan soveltamaan asteikkoa luotettavasti oman koulunsa lukiodiplomeja arvioidessaan (arvioijat tulisi myös kouluttaa tehtävään).

D) Luvussa 5 on käsitelty lukiodiplomien tuomista osaksi yo-tutkintoa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kaikkia lukiodiplomeja tulee kehittää niin, että niistä jokainen voi (oppilaan niin valitessa) olla osa yo-tutkintoa. Täytyy kuitenkin huomata, että esimerkiksi työelämään ja yrittäjyyteen liittyvät taidot voisivat sisältyä ylioppilaskirjoituksiin myös perinteisten oppiaineiden kautta, ei vain lukiodiplomien kautta. Lukiodiplomien erityisyys ja motivaatio suorittaa niitä tulee säilyttää.

E) Luvussa 6 on käsitelty diplomien hyödynnettävyyttä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Diplomeja tulee kehittää siihen suuntaan, että niitä voidaan hyödyntää nykyistä enemmän korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa.

F) Luvussa 7 on käsitelty lukiodiplomien kehittämiskohteita. Lukiodiplomit saatettiin nykyiseen muotoonsa lv. 2004-2005 aikana, ja niitä voi suorittaa taitoja taideaineissa kahdeksaa erilaista. Luvussa mm. selvitettiin, miten

lukiodiplomeita voitaisiin hyödyntää nykyistä useammassa oppiaineissa ja kansainvälisissä tiedekilpailuissa.

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Diplomien suorittaminen on perusteltua taito- ja taideaineissa, joissa taidon kehittymisen ja saavuttamisen näyttöä ei voi toteuttaa eikä arvioida perinteisissä ylioppilaskirjoituksissa.

1.1. Lukiodiplomijärjestelmää tulisi edelleen kehittää ja syventää sekä se tulee liittää entistä vahvemmasi osaksi lukio-opetusta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

1.2. Sopiva viranomainen tätä työtä johtamaan ja koordinoimaan olisi Opetushallitus, jonka vastuulla lukiodiplomien kehittäminen on ollut koko niiden olemassaolon ajan.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Opetushallitus vahvassa yhteistyössä kehittäjälukioverkoston ja yliopistojen tiedealojen kanssa.

2. Lukion opetussuunnitelman perusteet (OPH Määräykset ja ohjeet 2019:2a) -asiakirjassa määritellyissä taito- ja taideaineissa lukiodiplomien suorittaminen asetettaisiin kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi. Tämä muutos kohdistuisi siis kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeihin. Tämä luo muutostarpeen lukiolakiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

3. Muissa kuin kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa lukiodiplomien järjestäminen säilyisi vapaaehtoisena.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Vapaaehtoisuus jättää vastuun yksittäisen lukiokoulutuksen järjestäjän harteille, mikä voi luoda erilaisia käytäntöjä diplomien suorittamiseen. Huomiota tulisikin kiinnittää yhdenmukaisiin käytäntöihin.

4. Tätä edellä kuvattua muutosta tuettaisiin muodostamalla kansallinen rakenne lukioasetuksessa määritellyn kehittäjälukioverkoston varaan. Nykyisistä kehittäjälukioista kaksi keskittyy kuvataiteeseen, kaksi liikuntaan ja kolme musiikkiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

5. Kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa kehittäjälukioverkosto erityistehtävälukioverkoston tuella laatisi Opetushallituksen kanssa yhteistyössä pedagogiset ratkaisut, joiden myötä lukiodiplomien suorittaminen mahdollistuisi aidosti maan jokaisessa lukiossa. Tämä pedagoginen ratkaisu sisältäisi ns. pohjakurssien ja lukiodiplomikurssien toteuttamisen. Tämä rakenne luotaisiin etä- ja/tai verkko- /virtuaaliopetuksen avulla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kansallisesti yhdenmukaisia lukiodiplomeja kehitettäessä yhdenvertaisuus edeltävien opintojen sekä diplomikurssin suorittamisessa on olennainen asia. Kehittäjien tulee kysyä itseltään, miten kaukaisimmankin pikkulukion opiskelija voi saada yhdenvertaisen opetuksen pohjakursseina diplomille sekä yhdenvertaisen ohjauksen diplomityöhönsä diplomikurssilla. Toisaalta, juuri etä- ja verkkoyhteydet voivat mahdollistaa pikkulukion opiskelijallekin lukiodiplomin teon.

Lukiodiplomin kehittämisen esteenä on mm. ollut niiden erilainen alueellinen saatavuus, jota myöten oppilaat ovat joutuneet eriarvoiseen asemaan. Etä- ja verkko-opiskelu on nykyaikaa. Taito- ja taideaineissa etäyhteydet asettavat kuitenkin haasteita. Esimerkiksi musiikissa ydinasia on yhteinen musisointi. Verkkoyhteydet eivät toimi reaaliajassa, joten yhteinen musisointi samaan

tahtiin yhteyden toisessa päässä olevien kanssa ei käytännössä onnistu. Jos opiskelija voi kuitenkin suorittaa pohjakursseja omassa koulussaan, opetuksen yhdenvertaisuuteen vaikuttaa myös käytettävissä olevat tilat ja välineet. Myös ainakin musiikissa opetussuunnitelma (nykyinen ja tulevat) on toisaalta sangen väljä, mikä mahdollistaa monenlaisia paikallisia toteutuksia. Diplomitehtäviä laadittaessa on pohdittava sitä, että maassamme voi olla merkittäviä paikallisia eroja pohjakurssien sisällöissä ja toteutustavoissa. Diplomitehtävien - mutta myös diplomityön arviointiohjeiden - tulisi siis olla soveltuvia monenlaisiin ”pohjiin” nähden.

Kehityksen suunta on joka tapauksessa hyvä ja tulisikin harkita, soveltuisi kehitys kaikkiin lukiodiplomeihin.

6. Suoritetulla lukiodiplominäytöllä voisi korvata yhden ylioppilastutkinnon viidestä kokeesta. Ylioppilastutkintoa suorittava kokelas tekisi siinä tapauksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kokeen sekä kolme koetta ryhmästä, johon kuuluu matematiikan-, toisen kotimaisen kielen-, vieraan kielen- ja reaaliaineen koe sekä lukiodiplomin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

7. Ylioppilastutkintotodistukseen tulisi kirjaus siitä, että kokelas on korvannut yhden edellytettävistä ylioppilasaineista lukiodiplomilla. Lukiodiplomista annetaan erillinen todistus. Todistuksen antaa kokelaan oma lukio. Jatkossa siis lukiodiplomin suoritus olisi ylioppilastutkintotodistuksen liite, eikä päättötodistuksen liite.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

8. Lukiodiplomien tuominen osaksi ylioppilastutkintoa edellyttää voimakasta lukiodiplomien arvioinnin kehittämistä. Esitetyt muutokset edellyttävät kansallisen mallin luomista lukiodiplomien arviointiin. Tämä arvioinnin kehitystyö tulee toteuttaa Opetushallituksen johtamana yhteistyössä ylioppilastutkintolautakunnan, korkeakoulujen sekä kehittäjälukiodien kanssa.

Esitämme, että lukiodiplomien oppilaitoksen ulkopuolinen arvioija määräytyy perustettavan kansallisen arviointiverkoston kautta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

9. Korkeakouluille tulee tarjota nykyistä enemmän tietoa koko lukiodiplomijärjestelmästä. Lukiodiplomien kehittämisessä tulisi jatkossa kuulla korkeakoulujen näkemyksiä ja tarpeita nykyistä enemmän, jotta korkeakoulut voivat tulevaisuudessa hyödyntää lukiodiplomeita nykyistä paremmin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Korkeakoulujen ja sen koulutusohjelmien perehdyttäminen lukiodiplomeihin ja niiden tuottamaan osaamiseen sekä taitoihin on tärkeää, jotta korkeakoulut tunnistavat lukiodiplomien hyödyt ja osaavat hyödyntää sitä opiskelijavalinnan perusteita valmistellessa.

10. Tässä selvityksessä esitetyt toimenpide-ehdotukset luovat edellytyksiä lukiodiplomien paremmalle hyödyntämiselle korkeakoulujen opiskelijavalinnassa.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Yliopistojen tiedealat mukaan aktiiviseen kehittämistyöhön.

11. Kotitalouden lukiodiplomi korvataan yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kotitalouden lukiodiplomia ei tule korvata yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla, koska arjen kuluttaja- ja kestävyystaidot antavat valmiuksia kotitalouksien osaamiseen (oikos). Yrittäjyys- ja työelämätaidot antavat puolestaan valmiuksia toimia yksityisyrittäjänä ja palkansaajana yhteiskunnassa (polis). Osaamisalueet risteävät kuluttaja- ja talousosaamisen osalta, jossa kotitalouden kenttä painottuu kuitenkin vahvemmin kuluttajaosaamiseen. Yrittäjyys- ja työelämän

osaaminen on tärkeä, ei kokonaisuus ole vaihtoehto kotitalous- ja kuluttajaosaamiselle. Lukiodiplomit täydentävät nuorten kriittisiä tulevaisuustaitoja.

Kotitalouden lukiodiplomia ei tule poistaa suoritettavista diplomeista, vaan lukiodiplomin sisältöä tulee uudistaa tarkastelemalla monipuolisesti arjen toimintojen kestävyyttä ottaen huomioon kaikki kestävän kehityksen osa-alueet ja laajentamalla ja syventämällä kasvatuksen näkökulmaa.

Kotitalouden lukiodiplomin suorittamismahdollisuus kaikissa Suomen lukioissa tulee tehdä aidosti mahdolliseksi, koska:

1. Kotitalous monialaisena oppiaineena on integroiva ja oppimista eheyttävä oppiaine. Lukion yhteisten teemaopintojen suunnittelussa kotitalous linkittyy luontevasti monien eri oppiaineiden kanssa muodostaen oppilaan kannalta ehyitä oppimiskokonaisuuksia, joilla on selkeä yhteys lukiolaisen arkielämäään. Kotitalousopettaja on jo olemassa oleva resurssi näiden kokonaisuuksien toteuttamisessa.

2. Kotitalous on taito- ja taideaine, jossa opitaan yhteistyötä, tasa-arvoa, kuluttajana ja aktiivisena yhteiskunnan jäsenenä toimimista sekä ympäristön huomioimista ja eettisten kulutusvalintojen tekemistä.

3. Kotitalouden aineenopettajat suorittavat 120 op:n aineopinnot ja he ovat päteviä opettamaan oppiaineen sisältöjä lukioissa. Kotitalousopettaja on jo olemassa oleva resurssi.

4. Lukiokoulutuksen laaja-alaisen osaamisen osa-alueet 1) hyvinvointiosaaminen, 2) vuorovaikutusosaaminen, 3) monitieteinen ja luova osaaminen, 4) yhteiskunnallinen osaaminen, 5) eettisyys ja ympäristöosaaminen sekä 6) globaali- ja kulttuuriosaaminen linkittyvät saumattomasti kotitalousopetuksen eri oppisisältöihin (ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri, asuminen ja yhdessä eläminen sekä kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa).

12. Käsityön lukiodiplomi muuntuu ja uudistuu teknologian lukiodiplomiksi.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

4) Olen jokseenkin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukiodiplomit luotiin alun perin taito- ja taideaineiden erityisen osaamisen näytön paikoiksi, sillä näissä oppiaineissa ei ole mahdollista tehdä ylioppilastutkinnon perinteisten kokeiden kaltaisia näyttöjä.

Kuitenkin teknologia on vain yksi käsityön osa-alue, toteutustapa, ja käsityö sanana sisältää paljon muutakin. Miten olisi perusteltua, että esimerkiksi puuveistotyön diplomiprojektinaan tekevä tai perinnepuvun valmistaja saisi työstään teknologiadiplomian? Teknologia tämän lukiodiplomin nimenä olisi keinotekoinen, eikä ottaisi lainkaan huomioon käsityön oppiaineen moniulotteisuutta; uusi nimi ei myöskään ilmentäisi käsillä tekemistä, mitä käsityö on syvimmältä olemukseltaan. Käsityö sanana sisältää myös ajatuksen käsillä tehdystä taiteesta - käsityötaiteesta-, mitä teknologia ei sanana tee.

Teknologiadiplomi nimenä olisi helposti myös harhaanjohtava ajatellen useimpia projekteja, joita käsityön lukiodiplomissa tehdään.

Käsityön tulisi näkyä edelleen tämän lukiodiplomin nimessä (esim. käsityö ja teknologia), mutta diplomin kuvaukseen voidaan sisällyttää myös nykyajan teknologian tuomat mahdollisuudet käsityön lukiodiplomia tehtäessä.

13. Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen sekä teknologian lukiodiplomin kehittämistyö annetaan Opetushallitukselle ja kehittäjälukioille, joiden tehtävänä on kyseisen alan kehittäminen.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

14. Lukiodiplomit pysytetään niissä oppiaineissa/oppiaineryhmissä, joissa osaamisen näyttönä ei voi toimia nykyisen muotoinen ylioppilaskoe. Lukiodiplominäyttö ei siis laajene aineisiin, joissa nykyisen muotoisia ylioppilaskokeita järjestetään.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukiodiplomit tulee säilyä ensisijaisesti taito- ja taideaineiden osaamisen näyttöinä. On huomioitava, että työelämään ja yrittäjyyteen liittyviä taitoja ja tietoja voitaneen mitata myös perinteisten yo-aineiden osana.

H) Luvussa 9 selvitysryhmä kuvasi lainsäädäntö-, opetussuunnitelma- yms. muutostarpeet.

Miten kommentoitte selvityshenkilöiden edellä esittämiä muutostarpeita?

-

I) Luvussa 10 on esitetty ehdotettujen muutosten kustannusvaikutuksia ja niiden kohdentumista.

Vastaavatko esitetyistä muutoksista aiheutuvat kustannukset käsitystänne kustannuslisäyksistä?

2) Kyllä vastaavat suurelta osin

Perustelkaa näkemyksenne etenkin, jos katsotte, etteivät arvioidut kustannukset vastaa esitetyistä muutoksista aiheutuvia kustannuksia:

-

Makkonen Soili
Itä-Suomen yliopisto

Turtiainen Miia
Itä-Suomen yliopisto